

«Η γλώσσα» των ειδήσεων 1. Γλωσσική φαινομενολογία

Συζήτηση: Η Καθημερινή, 13/1/2004, σ. 1: «Μη κρατικά ΑΕΙ, αλλά με επιφύλαξη / [α]πό τους καθηγητές» → σ. 3 (ΤΟ ΘΕΜΑ) «Κυβερνητική ανακολουθία με τα ΑΕΙ / Η ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων που πρότεινε η Ν.Δ., αφού εχλευάσθη έγινε τώρα παντιέρα του προεκλογικού αγώνα...», «Σύγχυση και αμηχανία στα στελέχη του ΠΑΣΟΚ», «Καραμανλής: Οφείλουν μια εξήγηση...», Πруτάνεις: Μακριά από την ουσία».

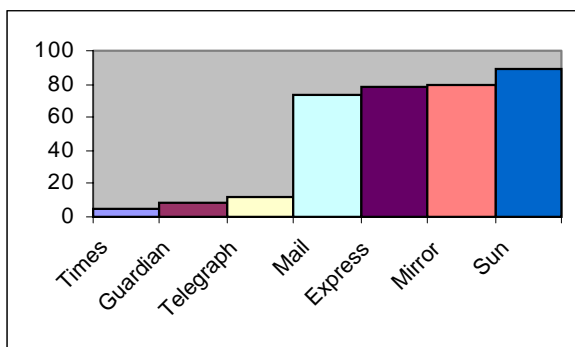
Τι είναι είδηση; Τι είναι «νέο»; Γιατί είναι σημαντικό; Γιατί επιλέγεται / ανακινείται ένα θέμα; Ποιοι το εκπροσωπούν; Πώς διαφορίζεται η είδηση από τη στάση της εφημερίδας; Πώς εκφράζεται η είδηση / η στάση; Τι δεν λέει η εφημερίδα;

Φαινομενολογία: Γραφιστική → Τίτλοι → Κείμενο

Τίτλος, υπότιτλος, υπέρτιτλος, μότο, λεζάντα. Φωτό. Διαχωριστικά και πλαίσια.

Μορφολογία των τίτλων. Στίξη. Ονοματική – ρηματική οργάνωση. Συντακτικά σχήματα: η παράλληλη σύνταξη. Η λειτουργία της έλλειψης. Ρητορικά σχήματα και λογοπαίγνια. Διφορούμενο (-) και αμφισημία (+). (Το διφορούμενο μπορεί να είναι αθέλητο, η αμφισημία συνήθως είναι ηθελημένη: βλ. και σημ. Σημασιολογίας-Πραγματολογίας)

Σχολιάστε (πβ. «Η “γλώσσα” των ειδήσεων – Παραγωγοί και δέκτες»):

Παράλειψη προσδιοριστικού σε επτά βρετανικές εφημερίδες καθημερινής κυκλοφορίας (Bell, 1991: 108)

Μορφολογία της λεζάντας (σημαντικές διαφορές από τη μορφολογία των τίτλων: λ.χ. προτιμάται η ρηματική οργάνωση).

Μότο. Περίληψη.

Ο τόνος της παρουσίασης. Η θεματική συνέχεια (π.χ. συγκρίνετε το φύλλο της Δευτέρας με το φύλλο της Τρίτης μιας αθλητικής εφημερίδας).

Η θεματική συνάρεια (συγκρίνετε τα τέσσερα κείμενα που συγκροτούν «ΤΟ ΘΕΜΑ» της Καθημερινής, ό.π.)

Κείμενα. Προτιμότερο να ξεκινήσουμε από τα «φιλά» (π.χ. στήλη «Σύντομα» στην *Καθημερινή*): κείμενα με μεγαλύτερη τυποποίηση.

Αλληλουχία και συνοχή του κειμένου (βλ. Γεωργακοπούλου & Γούτσος, κεφ. 2). Αλλά έχουμε ήδη δει ότι η συνοχή είναι επίσης αποτέλεσμα του πλαισίου και της γειτνίασης.

Συζήτηση: Σύνδεση αναφορικών στοιχείων – *Αφηγηματική* οργάνωση στα παρακάτω κείμενα (βλ. και σημειώσεις Σημασιολογίας-Πραγματολογίας):

Αθώος ο Νάζιουτσικ. Ο δολοφόνος κυκλοφορεί ελεύθερος (*Τα Νέα*, 13-7-90)

ΜΑΤΩσε η διαδήλωση / για τα φονικά μεροκάματα (*Ελευθεροτυπία*, 15/3/2004).

Ανεβαίνει ο Διαγόρας // ΛΥΓΙΣΕ 1-0 ΤΟΝ ΔΙΓΕΝΗ

ΡΟΔΟΣ, ανταπόκριση // Στις πρώτες θέσεις της βαθμολογίας παρέμεινε ο Διαγόρας που επιβλήθηκε με 1-0 του Διγενή στο δωδεκανησιακό ντέρμπι του 7ου ομίλου. // Στο 10 Ο Σπάρταλης έπιασε το σουτ και η μπάλα σταμάτησε στο δοκάρι, ενώ την ίδια κατάληξη είχε και η προσπάθεια του Αμπελά στο 15, αφού η μπάλα κόντραρε πρώτα σε σώμα αμυντικού. Ο Διαγόρας άνοιξε το σκορ στο 26, όταν ο Γαλανός επέλεξε το κόρνερ και ο Καραμαλίκης με κεφαλιά ψαράκι έκανε το 1-0. // Στο 55 ο Λιάνι εξουδετέρωσε τα διαδοχικά σουτ των Γαλανού και Κρομούδα. Στο 78 ο Λιάνι εξουδετέρωσε το πλασέ του Καστρονή, ενώ στο αμέσως επόμενο λεπτό ο Καραμαλίκης έπιασε το σουτ και ο Τάμπουρας έδωσε πάνω στη γραμμή. Στο 90 ... Καλή ήταν η διαιτησία του Κασκαντήρη (Αθήνας). (*Ο Φίλαθλος*, 13/1/2004)

Αιματηρή συμπλοκή

Αυτόπτες μάρτυρες μιας αιματηρής ένοπλης συμπλοκής μεταξύ Αλβανών, που άφησε πίσω της ένα νεκρό και έναν σοβαρά τραυματισμένο, έγιναν προχθές λίγο πριν από τις 10 το βράδυ περαστικοί της οδού Χαμοστέρας, στα Πετράλωνα. Στο άγριο ξεκαθάρισμα λογαριασμών σκοτώθηκε από τις σφαίρες των ενόπλων ένας Αλβανός, 30 χρόνων, και τραυματίστηκε σοβαρά ο 26χρονος συμπατριώτης του Π. Κοτσέου, σύμφωνα με τα στοιχεία που δηλώθηκαν στην Αστυνομία. Η συμπλοκή έγινε στην οδό Χαμοστέρας, στο ύψος του αριθμού 134. Δράστες και θύματα επέβαιναν σε δύο αυτοκίνητα. (*Τα Νέα*, 28-29/4/2001)

Marie-Jean-Antoine-Nicolas Condorcet (1743-1794), διάσημος μαθηματικός, αναμορφωτής της εκπαίδευσης. Μέλος της Ακαδημίας των Επιστημών (από το 1769) και Γραμματέας της (από το 1777), μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας (από το 1782). Έγραψε βιογραφίες του Τουργοτ και του Βολταίρου, στις οποίες συμμερίζεται τις φιλολαϊκές οικονομικές μεταρρυθμίσεις του πρώτου και την αντίθεση στην εκκλησία του δεύτερου. Έλαβε ενεργό μέρος στη Γαλλική Επανάσταση υποστηρίζοντας τους Γιρονδίνους. Εκλέχτηκε πρόεδρος της Νομοθετικής Συνέλευσης (1792) και υποστήριξε σχέδιο για την αναμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος, Πέθανε στη φυλακή —ίσως δολοφονήθηκε— την περίοδο της Τρομοκρατίας. Το έργο που τον έκανε ευρύτερα γνωστό, *Esquisse d'un tableau historique des progrès de l'esprit humain* (1795: «Σχεδιάγραμμα μιας ιστορικής απεικόνισης της προόδου του ανθρώπινου πνεύματος»), το έγραψε στην παρανομία. Στο έργο αυτό εκφράζει την πίστη του στη συνεχή πρόοδο του ανθρώπινου γένους και προσβλέπει στη «δεκάτη εποχή» της ανθρωπότητας, οπότε θα εγκαθιδρυθεί η ισότητα μεταξύ τάξεων και εθνών και θ' απελευθερωθούν οι άπειρες δημιουργικές δυνάμεις των ανθρώπων. Λέγεται ότι είχε παντρευτεί μία από τις ωραιότερες γυναίκες της εποχής του.

Βιβλιογραφία. Ιδιαίτερα χρήσιμο, κατατοπιστικό, διαβάζεται γρήγορα: Danuta Reah, *The Language of Newspapers*, London: Routledge, 1998· Χατζησαββίδης 4.1, 105 κ.ε. «Η ρητορική των τίτλων στον ελληνικό δημοσιογραφικό λόγο» Π. Πολίτης, «Η στίξη στον Τύπο: Από τη γραμματική της πρότασης στη ρητορική του μικροκειμένου», *Εφαρμοσμένη γλωσσολογία* 17 (2001), 79-93.